

Devianciára való hajlam és családi légkör – néhány részlet egy kutatásból

Egy vizsgálatban mintegy 500 fővárosi serdülő (végzős általános ill. középiskolás tanuló) körében gyűjtöttünk adatokat két, eltérő elméleti megközelítésből származó, többfaktoros kérdőív segítségével. Ezek közül az egyik arra irányul, hogy a személy hogyan értékeli *saját „családi klímájának” állapotát* (családtagok közötti kohézió, agresszió és konfliktus), a másik kérdőív pedig a *deviáns viselkedésre való hajlam szintjére és mintázatára* tesz becslést (társas alkalmazkodás, deviáns értékekhez való attitűd, elidegenedetségi szintje, manifeszt agresszivitás, hajlam az elutasításra). A tanulók önjellemző állításokat osztályoztak.

Az eredmények nagyjából megegyeznek az e témával kapcsolatos szakmai vélekedésekkel, ezek közül – a teljesség igénye és hozzáfűzött megjegyzések nélkül – a következőket emeljük ki.

Általánosságban megállapítható, hogy a rossz *szociális alkalmazkodás* és a *belső konfliktusok* magas szintje (melyek az agresszivitás társas és egyéni velejárói) összefügg a gyenge *családi kohézióval* és az *alacsony önkifejezési képességgel*; magasnak ítélt családi kohézió esetén pedig kisebb mennyiségű nyílt agresszivitást és konfliktust tapasztaltunk.

Az *életkori sajátosságok* közül érdemes kiemelni, hogy a 14 évesek családjukban magasabbnak látják a kohézió, egyetértés, egymásnak nyújtott támogatás és segítség szintjét, mint a négy évvel idősebbek. A középiskolások több nyílt agresszivitásról számolnak be.

A *nemek közötti eltérések* egyik érdekes példája, hogy a középiskolás lányok ítélik családi környezetükben a konfliktusok esetén megjelenő harag és agresszív megnyilvánulások szintjét a legmagasabbnak.

A családszerkezet és méret is összefüggésben áll a konfliktusok számával: azok a tanulók jeleznek több nyílt konfliktust, ahol háromnál több testvér van. A gyermeküket egyedül nevelő szülők családjában a gyerekek veszélyeztetettebbnek tűnnek a deviáns magatartásra való hajlamok tekintetében, mint a teljes családban élők.

Az egyik legérdekesebb tapasztalat, hogy összevetve egy, az 1970-es években végzett vizsgálati eredménnyel, mindkét nem és korosztály esetében határozott emelkedés tapasztalható a *bizalmatlanság, elidegenedtség* területén. Ez felhívja a figyelmet a *prevenció* fontosságára – mind az egyéni, mind a közösségi mentálhigiéné területén. Elsősorban azoknak a készségeknek a fejlesztése fontos, amelyek társas helyzetben gyakorolhatók, ilyenek: empátia, énerő, stressz-kezelő és feszültség-levezető technikák, konfliktusmegoldó képességek (frusztrációs tolerancia, önkifejezési készség), kreativitás.

Gebauer Ferenc, pszichológus